

Етнокультура, конфесійне життя і побут подолян

УДК: 726:272-523.5(477.43)“13/2016”

А.А.Кулішова, В.В.Пагор

Домініканський костел в Кам'янці-Подільському: історія будівництва та реставрації (XIV ст. – 2016 р.)

У статті розглянуто основні віхи будівельної історії пам'ятки архітектури національного значення Домініканського костелу в Кам'янці-Подільському, починаючи з XIV ст. і до сьогодення. Основна увага зосереджена на консерваційних та ремонтно-реставраційних роботах екстер'єрів та інтер'єрів костелу.

Для підготовки розвідки використано матеріали фондів Національного історико-архітектурного заповідника “Кам'янець”: акти обстеження, історичні довідки, натурні дослідження, проекти ремонтно-реставраційних робіт.

Більша частина цього дослідження присвячена історії пам'ятки після 1917 р. За роки радянської влади приміщення в різні часи використовувалися під житло, міську бібліотеку, клуб кустарів, хлібопекарську артіль, державний архів Хмельницької області. Сильно пошкоджені споруди костелу та монастиря почали відновлювати в повоєнні роки. Основний обсяг проектних робіт припав на 1980-ті роки. Пізніше розпочалися ремонтно-реставраційні роботи, що тривають до сьогодні. Реставрація в різні роки проводилася із залученням українських та польських фахівців.

Ключові слова: Кам'янець-Подільський, домініканці, костел, реставрація, пам'ятка архітектури.

Костел Домініканів з келіями – пам'ятка архітектури національного значення, охоронний №746 (вул. Домініканська, 1). Сакральна споруда розташована в центральній частині Старого міста. Комплекс складається з костелу Святого Миколая, келій, трапезної, огорожі з брамою та будинку Потоцького.

Історія пам'ятки знайшла відображення в дослідженнях Ю. Сіцинського, О. Прусевича, Н. Урсу, О. Пламеницької [2-3; 17-21]. Враховуючи те, що сучасна історія домініканського костелу ще не достатньо вивчена, метою статті є спроба окреслити проведені будівельні і ремонтно-реставраційні роботи на об'єкті в радянські часи та роки незалежності України.

Орден домініканців одним з перших серед католицьких з'явився на Поділлі. Більшість істориків вважає, що Домініканський костел існував вже в 1370 р. Це був однонавовий дерев'яний костел Св. Миколая з вежею-дзвіницею. 1420 року в костелі сталася пожежа, вціліла лише одна ікона Матері Божої Розарія. За часів перебування Павла Домініканіна на чолі дієцезії (1434–1453 рр.) відбулася перша значна розбудова Домініканського костелу. Домініканці, відновлюючи його, розбудували приміщення, а нову дзвіницю поставили перед головною навою. Відомо, що наприкінці XVI ст. костел був тринавовим [1, с. 143-145].

З кінця XVI ст. магнати Потоцькі беруть покровительство над кам'янецькими домініканцями. На їх кошти відбудовано монастир, а до костелу з південного боку була прибудована каплиця Божої Матері Розарія. У 1616 р. в костелі спалахнула пожежа, тому Потоцькі знову виділяють кошти для його відновлення. Відбудовою храму опікувалися також кам'янецький каштелян Войхех Гумецький з Рихти та Павел Дамецький [2, с. 63]. Під час ремонту було суттєво переробили перекриття. Покрівлю над навами й бічними каплицями об'єднали двосхилим дахом, який накрив усю будівлю; дах дзвіниці набрав форми пізньої готики. Цей етап перебудови костелу відображено на малюнку Кам'яця 1633 р. і на гравюрі К.Томашевича 1670-х років.

У XVII ст. в торці північної нави було збудовано каплицю в ім'я Ісуса Христа (1611 р.). Каплиця Св. Домініка з'явилася у храмовому комплексі, як вказують історики, 1628 р. з фундації Павла Дамецького, якого було тут поховано у 1629 р. За Ю.-А.Ролле (Антоній), періодом найбільшої слави і водночас найбільших випробувань домініканського кляштору була перша половина XVII ст. – центром освіти, а в семінарії навчалося багато молоді.

В турецькі часи (1672–1699 рр.) монастирські приміщення використовувалися під казарми яничарів. Споруду костелу турки перетворили на мечеть, яка була названа на честь дружини султана Хасекі. В сакральній пам'ятці встановили білокам'яний амвон з місцевих покладів вапняку [16, арк. 1]. У той же час не було здійснено жодних ґрунтовних перебудов костелу, за виключенням споруджених у кляшторному клавструмі фонтана й пам'ятника померлій дочці першого військового губернатора (бейлербея) Кам'яця Галіль-паші.

У 1687 р. Якуб Собеський здійснив спробу повернути Кам'янець. Місто вдруге за турецькі часи зазнало руйнації. У своєму щоденнику Я.Собеський зафіксував таке: “приїхав Дюпон, який розповів про руйнації: увесь Вірменський ринок зруйнований, а Польський з Рагушею і крамами до половини, і сарай баші, і пошкодило домініканський костьол” [3].

Після переходу міста під владу Польщі костел і монастир довгий час перебували в руїнах. У 1717 р. кам'янецький єпископ С.Рупневський у візиті костелів Подільської дієцезії занотував, що бачив костел і кляштор у руїнах.

У 1737–1755 р. проводилися ремонтні роботи під керівництвом коменданта фортеці, архітектора Яна де Вітте. Здійснювалися вони на пожертви, значну частину яких вніс Михайло Потоцький. До головного фасаду костелу прибудували триярусну дзвіницю, що стає домінантою всього ансамблю.

Над порталом головного входу скульптурна композиція складається з кількох фігур: з правого боку Св. Яцек, з лівого – Св. Домінік, фігура якого вказує перстом вгору – на скульптуру Св. Діви Марії, обрамленням якої частково слугує вікно другого ярусу дзвіниці. Скульптурну групу головного фасаду вінчає погруддя Св. Миколая. Поміж вхідним отвором і напівкруглим вікном над ним встановлена плита з червоного теребовлянського граніту з написом латиною внесок Михайла Потоцького в реставрацію костелу в 1755 р. Над архівольтом, яким підкреслене вікно, горельєфне скульптурне зображення пса з палаючим смолоскипом – емблема ордену.

У XVIII ст. до південного фасаду костелу були прибудовані корпуси келій, які утворюють закритий двір. З'явився другий поверх келій. Вздовж Домініканської вулиці, впритул до дзвіниці, розташувався двоповерховий корпус з в'їзною брамою. Західні, південні і східні корпуси з трапезною та будинком пріора надбудовані другим поверхом. Монастирські будівлі утворили біля південного фасаду костелу закрите подвір'я – клавструм.

Монастир було закрито в 1843 р. В його приміщеннях розмістилася кам'янецька єпархіальна семінарія, служба консисторії. В 1866 р. закрили семінарію і до 1917 р. в монастирських будівлях знаходились: управління Суспільного визнання, рахункова контора, художня школа, російська публічна бібліотека, притулок з кухнею. 1903 р. в приміщенні Домініканського кляштору розмістили музей Подільського єпархіального історико-статистичного комітету. Костел також використовували для богослужінь.

Із встановленням радянської влади монастирські споруди Домініканського костелу передані в розпорядження міської ради. Частина приміщень використовувалися під житло. Тут розмістилася міська бібліотека, клуб кустарів, артіль “Червоний чоботар”, хлібопекарська артіль “Зоря революції” [4, арк. 2].

Храм постраждав в роки Другої світової війни. Було пошкоджено покрівлю, головний фасад, дзвіницю. Після війни в приміщеннях костелу розмістили архів НКВД, пізніше Хмельницький обласний архів [5, с. 9-10].

У 1944 р. спеціалізованою майстернею відділу охорони пам'яток Управління по справах архітектури УРСР було проведено обстеження стану костелу. З 1947 р. на трест “Будмонумент” покладалось завдання вивчення, обстеження, фіксації і виготовлення проекту реставрації втраченої дзвіниці костелу (автор П.Захарченко). Вибір споруд для проведення ремонтно-реставраційних робіт зумовлювався можливістю збереженості пам'яток для практичних потреб та ступенем збереження. Серед пам'яток міста, домініканський костел став одним із перших об'єктів реставрації. Зусилля реставраторів спрямовувалися головним чином на консерваційні заходи і відновлення зруйнованих ділянок монастиря. В ході робіт було розібрано частину пошкоджених складових монастиря, очищено приміщення костелу. Подальші дослідні роботи проводилися спеціалізованою науково-реставраційною виробничою майстернею [6].

Неодноразово змінювались плани щодо пристосування споруд пам'ятки. У 60-ті рр. XX ст. комплекс костелу та монастиря планували пристосувати під

туристичну базу. Роботи 1969–1970 рр. здійснювалися під керівництвом архітектора В.Духневича. В 1961 р. з'явилася пропозиція використати приміщення для потреб швейної фабрики. В 1971 р. було запропоновано пристосувати пам'ятку під історико-етнографічний музей. Пізніше з'явилася ідея встановити в костелі орган, а приміщення використати для бальних танців.

18 травня 1977 р. в Кам'янці-Подільському створено Державний історико-архітектурний заповідник. Наступного року будівлі костелу та келій передали на баланс заповідника. З того часу більше уваги почали приділяти збереженню пам'ятки, проведенню наукових досліджень, виробили нові пропозиції щодо пристосування пам'ятки.

У 1983 р., коли проектну естафету прийняла “Укрзахідпроектреставрація”, розглянули кілька варіантів використання об'єкта (культурно-освітній центр, дитяча мистецька школа, музей етнографії), з яких обрали музей. Для реалізації проекту по влаштуванню музейного закладу, приміщення костелу та монастиря необхідно було звільнити від архівних документів. Фонди Хмельницького обласного державного архіву тут розміщувалися до кінця 1980-х рр. (зберігалося близько 468 тис. архівних справ). Використання костелу архівом негативно позначилося на стані пам'ятки. В обстеженні її приміщень за 1981 р. вказано: “Наявність архіву – великих обсягів картону і листів паперу ускладнює провітрювання приміщень, більше того, сприяє накопиченню і утриманню вологи в стінах” [13, арк. 2-3]. Будинок Потоцьких використовувався для потреб інженерної організації. Будівля трапезної, – як складські приміщення швейної фабрики. Повністю було втрачено ряд господарських будівель під східним корпусом, корпус кухні та пекарні, частина корпусу між будівлею трапезної та костелом, каплиця св. Реліквій, галерея у західній частині внутрішнього двору.

На всіх збережених монастирських будівлях, а також на дзвіниці дахове покриття було втрачено й замінено консерваційним. Втрачені також входи в монастирські підвали та господарські будівлі, котрі належали до будинку Потоцьких. Частина монастирського корпусу, яка з півдня та заходу прилягає до внутрішнього дворика біля трапезної, збережена тільки на рівні вікон першого поверху. Внутрішні дворики були завалені та засмічені. Господарське подвір'я забудоване дисгармонійними будівлями швейної фабрики, завалене сміттям та вугіллям.

З 1984 р. на замовлення Державного історико-архітектурного заповідника інститут “Укрпроектреставрація” розробив ескізний проект реставрації костелу. В зв'язку з великим обсягом робіт, необхідних для відновлення пам'ятки, запропоновано розділити реалізацію проекту на 6 етапів, згідно яких проводити проектні та виробничі роботи (автори: М.П.Гайда, В.В.Бевз).

Ескізний проект реставрації та пристосування під музей етнографії затвердили у 1985 р. В ході реалізації проекту, тривали дослідження, уточнювалися рішення окремих вузлів комплексу. Відновлене за проектом барокове завершення костельної вежі, атрибутоване Є.Пламеницькою як робота Яна де Вітте, надзвичайно ефектно вписалося в силует міста.

Упродовж 1986–1993 рр. виконали основні роботи із реставрації костелу, відтворення завершення дзвіниці на загальну суму 722,6 тис. руб. Для виконання всіх видів ремонтно-реставраційних робіт інтер'єрів костелу необхідно було витратити близько 2 млн. руб.

У 1989 р., з початком реставраційних робіт, костел звільнили від фондів архіву. Проекти реставрації костелу і будинку Потоцького підготували співробітники інституту “Укрпроектреставрація” (архітектори: В.В.Бевз, М.П.Гайда, В.Д.Яворський). Через два роки Кам'янець-Подільською філією “Світовид” Українського фонду культури було розроблено науково-проектну документацію на дослідження крипти під пресвітерію домініканського костелу, яка дала можливість провести важливі заходи із їх впорядкування: підсилення фундаментів споруди, виявлення та вивчення стану поховань. Встановили, що головна крипта знаходиться під східною і північною частиною пресвітерії. Вона складалася з п'яти камер та коридору, що їх сполучав. В ході проведених досліджень розкрито фундаменти первісної споруди костелу. Встановлено, що залишки поховань порушено, крипти вимагають впорядкування. Було здійснено обміри фундаментів костелу, який існував на XVI ст. з прив'язкою до нині існуючої споруди.

У 1991 р. Фондацією Кам'янець-Подільського за участю фахівців з США під керівництвом Адріана Мандзія (Michigan State University, East Lansing, USA) проведено археологічні дослідження внутрішнього двору домініканського монастиря. Кошти на проведення досліджень отримали з різних джерел України, Канади та США. Сезон розкопок дав великий обсяг інформації не тільки щодо монастиря Домініканів і Кам'янець-Подільського, але й стосовно археології України. Встановлено декілька будівельних фаз монастиря [15, арк. 13]. На його території виявлено концентрацію уламків скляного і керамічного посуду, який був у вжитку в Кам'янці-Подільському. Зібрали типологічну колекцію ручно-кованих залізних цвяхів. Знайдено золоту монету (голландський дукат 1737 року), польський шилінг Яна Казимира, мідну монету (1492–1501), мідний кульчик з скляними бусинами та золотий перстень з бірюзою. В криптах були виявлені поховання [14].

1992 року Мале державне підприємство “Старе місто” провело архітектурні обміри археологічного розкопу каплиці Святих Реліквій костелу св. Миколая єпископа Міри домініканського монастиря. Наступного року на комплексі костелу сталася пожежа, в результаті якої було зруйновано дах келій, костелу та дзвіниці. Пам'ятка перебувала в аварійному стані та потребувала негайного проведення консерваційних робіт.

27 липня 1997 р. розпорядженням Хмельницької обласної державної адміністрації домініканський костел з келіями та будинок Потоцького передали в користування ордену домініканців в Україні. Проте, домініканський орден відмовився від використання наданих приміщень і попросив дати згоду на передачу їх у власність монастирю ордену св. Павла Першого Пустельника. У 1998 р. приміщення пам'ятки перейшло до римо-католицької парафії

св. Миколая єпископа Міри монастиря ордену св. Павла Першого Пустельника (отців-паулінів) у м. Кам'янці-Подільському (настоятель – отець Алойзи Кособуцький OSPPE) [7, арк. 1].

З поверненням комплексу функцій монастиря, у 1998 р. розпочалися протиаварійні ремонтно-реставраційні роботи. Робочий проект першочергових протиаварійних ремонтно-реставраційних робіт виконано Республіканськими спеціалізованими науково-реставраційними виробничими майстернями, а також Львівською майстернею інституту “Укрпроектреставрація” (архітектор – С.Б.Юрченко).

Завдяки реставраційно-відновлювальним заходам на спорудах монастиря реставратори повернули унікальній пам'ятці сакральної архітектури її первісне об'ємно-просторове звучання. Станом на 2010 р. за власний рахунок монастиря були завершені роботи із влаштування покриття шолому дзвіниці з міді, даху костелу та келій.

Згідно програми реставраційних, консерваційних робіт кам'яного мусульманського амвону (XVII ст.) підготовленою Академією мистецтв Варшави в 2005 р. розпочалися роботи із реставрації. Керував роботами реставратор товариства “Спільнота польська” доктор Януш Смаза. Був підготовлений звіт за результатами досліджень та реставрації деталей амвону. Впродовж 2006–2007 рр. здійснено роботи з монтажу відреставрованих складових деталей в інтер'єрі костелу на історичних фундаментах.

У межах виконання реставраційно-ремонтних робіт інтер'єрів в 2014 р. проводилися консерваційні роботи розпису та ліпнини інтер'єрів костелу. Автор проекту – професор Януш Смаза, який сьогодні займає посаду завідувача кафедри консервації та реставрації кам'яних скульптур та елементів архітектури Інституту консервації та реставрації творів мистецтва Варшавської академії мистецтв. Фінансова допомога надана Міністерством культури і національної спадщини Республіки Польща [8-9].

У 2015 р. Міністерство культури України надало дозвіл Кам'янець-Подільській реставрації на проведення ремонтно-реставраційних робіт [10]. Професор Януш Смаза підготував Програму консерваційних робіт розпису каплиці св. Розарії Домініканського костелу (2015 р.). У результаті здійснили фотофіксацію, підготовчі роботи, взяли зразки нашарувань розписів для проведення хімічного аналізу. Підготовлено і проведено очищення поверхні пізніх нашарувань, у якому використали досвід очищення металевих поверхонь від корозії і захисту від подальшої корозії. Запропоновано виконати роботи для реконструкції дефектів скульптурних форм, заснованих на аналогії з уцілілими елементами, що прикрашають портал і церковні предмети інтер'єру.

У 2014–2016 рр. використовувалися консерваційні роботи розпису та ліпнини інтер'єрів Домініканського костелу за участю фахівців з Польщі. Згідно плану консерваційних робіт, в центральній наві Домініканського костелу (керівник – проф. Януш Смаза) накладається втрачена ліпника і здійснюється розпис. Були виявлені та законсервовані написи фундаторів костелу Стефана

та Софії Потоцьких. У бічній каплиці проводиться консервація настінного розпису – Благовіщення Пресвятої Богородиці. Зокрема, підклеювання всіх відпадаючих шарів розпису і відтворення недостаючих елементів основи та розпису з дотриманням первісних технологій. В каплиці Св. Домініка (керівник – доктор Ева Свенцка) проводиться укріплення нестійких цеглин на значній частині склепіння. Продовжуються аварійно-відновлювальні роботи у верхній частині стін і на стелі. Роботи в каплиці Розіп'ятого Хреста розпочалися з попередніх досліджень. Вони спрямовані на зміцнення послаблених елементів і встановлення демонтованих фрагментів (за допомогою конструкцій з нержавіючої сталі і сплавів), покриття оздоб кольоровим шаром.

Особлива увага приділяється відновленню в первісному вигляді вишуканого інтер'єру костелу. Польські фахівці відреставрували існуючий настінний живопис, а місця втраг тонували, стінопис та декоративні ліпні елементи відновили за архівними матеріалами. Загалом розписали понад 150 кв. м. костелу, із використанням сучасних технологій [12].

Таким чином, пам'ятка архітектури національного значення Домініканський костел з келіями в Кам'янці-Подільському неодноразово було реконструйовано. Ремонтні роботи проводилися в повоєнні роки. З 1989 р. розпочалася реставрація комплексу. Сьогодні приміщення костелу надалі потребують реставрації. З метою проведення науково-дослідних і ремонтно-реставраційних робіт залучили фахівців з Варшавської академії мистецтв. Для проведення відповідних робіт отримано дозвіл в Міністерстві культури України. Національний історико-архітектурний заповідник “Кам'янець”, на території якого знаходиться об'єкт, проводить моніторинг стану пам'ятки. Сподіваємось, що після проведення необхідних реставраційних робіт костел постане у величній красі, яким він був раніше.

Список використаних джерел і літератури

1. Кам'янець-Подільський: Туристичний путівник / О. Пламеницька, Г. Ківільша, Г. Осетрова, І. Данілов, С. Папєвська. – Кам'янець-Подільський: “Центр Європи”, 2007. – 320 с.
2. Prusiewicz, A. Kamieniec Podolski. Szkic historyczny / Aleksander Prusiewicz. – К., 1915. – 130 с.
3. Пламеницька, О. Сакральна архітектура Кам'янця на Поділлі / О. Пламеницька. – Кам'янець-Подільський: АБЕТКА, 2005. – 338 с.
4. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам'янець”, Папка “Костел Домініканів”, Домініканський монастир (коротка історична довідка) / Г. О. Осетрова (1993 р.), 2 арк.
5. Фенцур, В. В. Відродження архітектурно-історичної спадщини Кам'янця-Подільського (40-і рр. ХХ ст. – 2015 р.) / В. В. Фенцур, В. В. Пагор. – Кам'янець-Подільський: ПП “Медобори–2006”, 2015. – 164 с.
6. Фонди НІАЗ “Кам'янець”, Науково-технічний архів, інв. № 928. К проекту реставрації пам'ятника архітектури века Башни Доминиканского костела в гор. Каменце-Подольске / И. Михайловский, П. Захарченко (Киев, 1947 г.), 12 арк.

7. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам’янець”, Папка “Костел Домініканів”, Акт обстеження пам’ятки від 20 лютого 1998 р., 2 арк.

8. Там само, Лист НІАЗ “Кам’янець” від 04.09.2014 р., 1 арк.

9. Фонди НІАЗ “Кам’янець”, Науковий архів, Звіт роботи Національного історико-архітектурного заповідника “Кам’янець” за 2014 рік, 21 арк.

10. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам’янець”, Папка “Костел Домініканів”, Лист Міністерства культури України від 02.04.2015 р., 1 арк.

11. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам’янець”, Папка “Костел Домініканів”, Program prac konserwatorskich “Konserwacja i restauracja XVII wiecznego frontonu portalu Kaplicy Matki Bożej Różańcowej w Kościele p.w. św. Mikołaja bpa. W Kamieńcu Podolskim na Ukrainie” / autor: Damian Pisarski; pod kierunkiem: dr. hab. Janusza Smazy. – Warszawa, 2015, 4 s.

12. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам’янець”, Папка “Костел Домініканів”, План консерваційних робіт в середині приміщення костелу св. Миколая при монастирі домініканців в Кам’янці-Подільському (Хмельницька обл., Україна) в 2013 р., 1 арк.

13. Фонди НІАЗ “Кам’янець”, Науково-технічний архів, Шифр. 19/65. Акты обследования Доминиканского костела (1981–1983 гг.), 11 арк.

14. Фонди НІАЗ “Кам’янець”, Науково-технічний архів, Фондація Кам’янця-Подільського: Перехідний звіт розкопок 1991 р. / Адріян О. К. Мандзій, Джон Р. Лі, Надія Н. Ш. Мачай, Валері Гартзер. – Кам’янець-Подільський, 1991, 81 арк.

15. Фонди НІАЗ “Кам’янець”, Науково-технічний архів, Фондація Кам’янця-Подільська фундація: Перехідний звіт 1993 р. / Адріян О. К. Мандзій, Джон Р. Лі, та ін. – Кам’янець-Подільський, 1993, 135 арк.

16. Поточний архів відділу реставрації на реабілітації пам'яток архітектури НІАЗ “Кам’янець”, Папка “Матеріали по Турецькому мінарету”, Кам’яний мурований амвон XVII ст., 1 арк.

17. Урсу, Н. О. Архітектура домініканського ордену на Подільського воєводства XVII–XVIII ст. / Н. О. Урсу // Polacy na Podolu. Pamiętnik Kijowski. – K., 2004. – Т. 7. – С. 300-316.

18. Урсу, Н. О. Архітектурний ансамбль домініканського ордену у Кам’янці-Подільському у світлі історичних джерел // Наукові записки. – Серія: мистецтвознавство. – Тернопіль, 2000. – № 2 (5). – С. 116-122.

19. Урсу, Н. О. Інтер’єр домініканського костелу у Кам’янці на Поділлі / Н. О. Урсу // Традиції та новачі у вищій архітектурно-художній освіті. – Харків, 2000–2001. – № 6-1. – С. 97-105.

20. Урсу, Н.О. Мистецька спадщина домініканського ордену XVII–XIX ст. на території України: монографія / Н. О. Урсу. – Кам’янець-Подільський: Видавць ПП Зволейко Д. Г., 2007. – 368 с.

21. Урсу, Н. О. Символіко-образні й художньо-композиційні особливості сакральної пластики домініканського костелу у Кам’янці-Подільському / Н. О. Урсу // Наукові записки. Серія: мистецтвознавство. – Тернопіль, 2001. – № 2 (7). – С. 96-102.

Anna Kuleshova, Valentyn Pahor

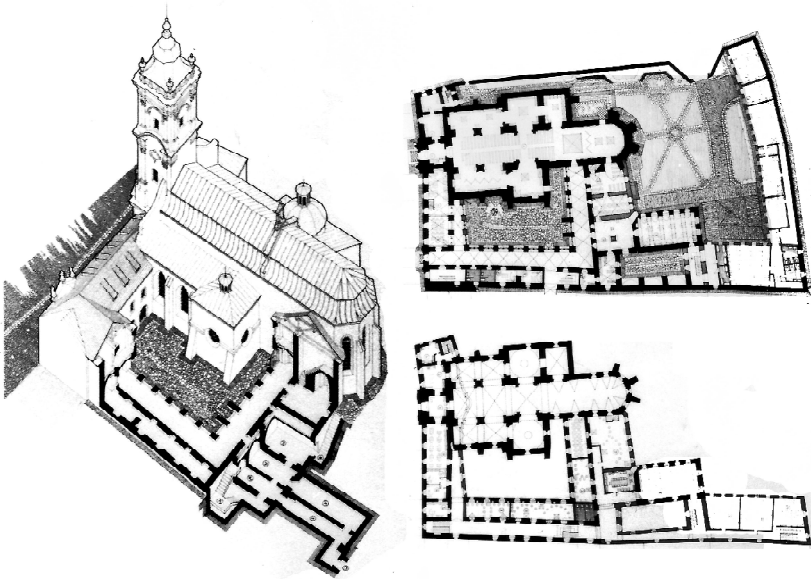
**Dominican church in Kamianets-Podilskyi:
History of construction and restoration (XIV century – 2016)**

This article describes the history of monuments of national importance Dominican church in Kamianets-Podilskyi. The history of the church from the XIV century. to the present. The main focus is on conservation and restoration of the exterior and interior of the church.

To prepare Intelligence draws upon the funds of the National Historical and Architectural Reserve “Kamianets”: survey instruments, historical references, full-scale research projects of restoration work.

Most of the research is dedicated to the history of monuments in the Soviet years. During the years of Soviet power the church buildings used for housing, municipal library, club artisans, bakery bread, State Archives. Heavily damaged buildings and monastery church began to recover in the postwar years. The bulk of the design work took place in the 1980s. Later began restoration work. They continue to this day. The restoration was carried out over the years involving Ukrainian and Polish specialists.

Keywords: *Kamianets-Podilskyi, Dominicans church restoration, architectural monument.*

Додаток. Ескізний проєкт пристосування пам'ятки архітектури ансамблю монастиря домініканів (автори: М.П.Гайда, В.В.Бевз; 1987 р.).